

En canvi en les llengües atlàntiques l'antiguitat és molt més considerable. El portuguès *amarrar* es ja molt freqüent en el S. XVI, i apareix ja en la primera meitat (*Com. d'Albuquerque, Roteiro* de Joam de Castro, en Jal). El cast. *amarrar* ja apareix el 1492 i el 1534, ultra Garcilaso († 1536). El fet que en castellà i en portuguès el mot sigui d'ús general,⁵ mentre que en francès no és més que d'ús nàutic, podrien fer dubtar de l'origen septentrional; però més antic és encara en francès, puix que hi sorgeix en el S. XIII, en els *Rôles d'Oléron*, i en la costa normanda també té ús general (*FEW* I, 1). D'altra banda la data més tardana del mot castellà-portuguès, el caràcter recent del mot a Catalunya, Provença i Itàlia, i sobretot el fet que en francès antic es trobi també el simple *mar-* 15 *rer*, d'on es va treure *démarrer* [1491], no poden deixar dubtes sobre la procedència francesa. El mot francès, per la seva banda, com va indicar Baist (*Z. f. dt. Wortsg.* IV, 272), ve del neerl. antiq. *aanmaren, ma-* 20 *ren, marren* (avui *meren, aanmeren*) o, més exactament d'una forma **aanmarren*, ja que la *-rr-* és constant en francès antic; es tracta d'un mot germànic propi sobretot del neerlandès, però amb alguns representants en frisó antic (*mere* 'lligam') i en dialectes alemanys (veg. Braune, *ZRPb.* XXI, 214). 25

Podem ara donar per rebutjades definitivament les diferents etimologies aràbigues i la napolitana, en què s'havia pensat; veg. la meua refutació en el *DCEC* (I, 186; IV, 919) i d'altra banda el caràcter atlàntic del mot acaba de provar que aquestes eren idees 30 errades.

DERIV.: *Amarra* [Lab. 1839; falta encara en Lacav. i Belv.; en cast., ja 1492; en francès S. XII]. *Amarrada. Amarrador* [-*dero*, Lab. 1839]. *Amarradura. Amarrament. Amarratge. Amarratar* [tort., val., eiv.: Cas- 35 *telló, Rond. Eiv., 55*], creuament d'*amarrar* amb *agarrotar. Desamarrar* [Lab. 1839, no Belv.].

¹ No en *Rayn.*, *PSW*, *Pansier*, *Stichel* ni els glossaris dels *Docs. Ling.* de P. Meyer. Aquests mots que Levy afegeix en el *PDPF* al *PSW* i a *Rayn.*, sovint 40 vénen de *Pansier* o dels docs. publicats més tard per P. Meyer i C. Brunel. Això i alguna altra font ferma és segur que s'erueix de font a les addicions del *PDPF* en les parts més avançades de l'obra; però en les lletres A i B, hi ha bastantes addicions 45 en el *PDPF* que són de fonament ben dubtós, i d'antiguitat molt incerta. Fa l'efecte que al començament del seu llibre, Levy cregué legítim fer-hi addicions que treia de lèxics moderns, com el *TdF*, *Roche-gude*, etc., quan aquests autors creuen que el mot ja existia a l'Edat Mitjana; creença que com s'ha vist en realitat té ben poc valor. Fins i tot sembla que al principi Levy afegia bastants mots que no es coneixen més que pel *TdF*. En aquest cas observem que la tria i definició dels dos mots *amarrar*, 50 *-rratge*, coincideix perfectament amb els mots del *TdF*. Aquest no en dóna altre testimoni que el de tres felibres provinents de Marsella, Tolon i Agde. És veritat però que el verb *desamarrar* ha estat documentat pel *PSW* (II, 211), si bé en un sol pas-

satge, i és eloqüent de veure que es tracta dels Establiments de Baiona (Ss. XIV o XV) o sigui de l'Atlàntic. En fi hi ha un *amare* en un llarg inventari de 1480 provinent de Sant Sever (SE. de les Landes): Millardet (*Recueil de Textes Anc. Landais*, p. 118; xxvi, 12 i glossari) creu que significa «lien»; el sentit que dóna el context no és clar («que esclòps ni galoches, bimi, *amare*, tistetz ni conhetz --- no paguin taulatge») i pot ser aquest; de tota manera seria encara un reflex de l'ús atlàntic puix que és a les Landes. Sembla que fou combinant aquest *desamarrar* de Baiona amb l'*amarà* provençal que Levy va postular l'oc. ant. *amarrar*. — 2 Segons els dits diccs. el passatge, cap. 130, portaria «En Ramon Marquet e En Berenguer Mallol faeren affranallar les galees ab franelles llarchs, e *amarraren* tots los rems en frenells llarchs» (*AlcM*: «ab frenells llarchs», aquest *en = ab* és també suspecte). Però el text de l'ed. Casac. porta: «En R. M. e En B. Maiol faeren en frenells llargs les galees, e metre tots los rems en frenells». Casac. glossa els quatre mots que segueixen a *Maiol* amb una nota explicant-los «feren *amarrar* amb uns frenells o amarres llargs». Sembla que realment en el ms. que ell segueix hi ha la llacuna d'un verb entre *faeren* i *en frenells llarchs*, llacuna que segons el català modern podria ser del verb *amarrar* o bé de *enfrenellar*. Però segurament el mot que s'hi va saltar l'escriba seria *enfrenellar* i no pas *amarrar*, car *enfrenellar* ha sortit precisament en una frase un poc anterior, quatre ratlles abans («venc a les onze galees ab quinze de les sues, *enfrenellades*, davant»); i si ho admetem així la falta de l'escriba s'explica perfectament per haplografia: en *faeren enfrenellar ab frenells llarchs* l'escriba va saltar des de *enfrenell(ar)* a *en frenell(s)*. Es comprèn que *amarrar* deu ser, doncs, una conjectura que el publicador Coroleu (o Bofarull) es va creure amb dret a interpol·lar en el text de Muntaner per suplir la falta que hi notava d'un mot. — 3 Segons Ang. Prati *amarrare* no està registrat fins al vocabulari nàutic de Stratico, i *ammarrare* fins al poc acurat de Guglielmotti, de 1889. Abans Oudin (1639 o 1663) ja usà *corde da ammarrare lo sperone* per traduir el fr. *rides*, però en l'ordre alfabètic no registra el mot sinó només l'italià genuí *armeggiare* (variant del nostre *ormejar*). És a dir que en el S. XVII ja devia haver-hi qui usava *amarrare* parlant en italià, però no es considerava generalment paraula correcta o recomanable. De *amarrar* Prati no dóna tampoc data anterior a la de Stratico, si bé Vidos diu que ja es troba en el S. XVI: poca diferència de tota manera. Doncs: manlleu francès bastant modern. — 4 El *Glossaire Nautique* de Jal tampoc no porta doc. del nostre *amarrar*, s. v. *amarrer*, etc. Cita s. v. *amarrar* un «vieux catalan» *marra*, però a la *m* no posa tal mot, sinó només *marra* 'braç de ferro de l'àncora', mot que segurament no té cap relació amb el verb *amarrar*. — 5 A Cuba ha eliminat enterament l'ús d'*atar*; en molts dels exs. castellans més antics es